

Beleidsnotitie Dierenwelzijn

Gemeente Nijmegen | maart 2021

Inleiding

Voor u ligt de Beleidsnotitie Dierenwelzijn van de gemeente Nijmegen. Een notitie voor een nog diervriendelijker Nijmegen. Er is steeds meer maatschappelijke aandacht rondom dieren en hun welzijn. Als gemeente spelen we hier een grote rol in: veel van ons handelen en beleid heeft raakvlakken met het welzijn van dieren. Dit is ook na te lezen in de Inventarisatie Dierenwelzijnsbeleid die begin 2019 werd behandeld in de raad. Deze beleidsnotitie Dierenwelzijn hebben we voorgelegd bij de verschillende organisaties die actief zijn op het gebied van dierenwelzijn. Aansluitend hebben we met deze organisaties besproken hoe we hier samen uitvoering aan kunnen geven. Het resultaat hiervan zijn de actiepunten die zijn opgenomen in de uitvoeringsagenda dierenwelzijnsbeleid 2021-2022.

De uitgangspunten en overkoepelende ambities in deze beleidsnotitie hebben betrekking op zowel gehouden als vrij levende dieren. De uitgangspunten staan centraal in ons beleid ten aanzien van dieren(welzijn) en houden we standaard voor ogen als we dieren tegenkomen in ons werk. De uitgangspunten zijn niet eerder expliciet vastgelegd maar grotendeels al wel gemeengoed binnen onze gemeente. Ze komen onder meer voort uit de Wet Dieren en de Wet Natuurbescherming. Door de uitgangspunten gemeentelijk vast te leggen maken we nog duidelijker dat we het welzijn van dieren van belang vinden en daar graag een bijdrage aan willen leveren.

Doelstelling

Ons doel is dat we een bijdrage blijven leveren aan het behoud van dierenwelzijn binnen onze gemeente. Waar wenselijk en noodzakelijk werken we ook aan de verbetering van dierenwelzijn.

De geformuleerde uitgangspunten in deze notitie geven invulling aan deze ambitie en dienen als leidraad voor ons handelen.

Dierenwelzijn

Definitie

Dierenwelzijn betreft het fysiek welzijn en de 'geestelijke' gesteldheid van een dier. De kwaliteit van leven van dieren en de ruimte voor natuurlijk gedrag zijn daarbij kernbegrippen. De kwaliteit van leven is te waarborgen door het volgen van de vijf vrijheden van het Brambell Committee/FAWC. Deze vrijheden zijn opgenomen in de Wet Dieren.

De vrijheden luiden als volgt:

1. Dieren zijn vrij van honger en dorst. Ze hebben gemakkelijk toegang tot vers water en een adequaat rantsoen;
2. Dieren zijn vrij van ongemak. Ze hebben een geschikte leefomgeving inclusief onderdak en een comfortabele rustplaats;
3. Dieren zijn vrij van pijn, verwonding en ziekte. Er is sprake van preventie en een snelle diagnose en behandeling;
4. Dieren zijn vrij van angst en stress. Er is zorg voor voorwaarden en behandelingen die geestelijk lijden voorkomen;
5. Dieren zijn vrij om normaal gedrag te vertonen. Ze hebben voldoende ruimte, goede voorzieningen en gezelschap van soortgenoten.

De eerste vier vrijheden bestaan uit voorwaarden om een dier 'geen schade of leed toe te brengen' en hebben voorheen voornamelijk de aandacht gekregen. De vijfde vrijheid gaat om het daadwerkelijk bijdragen aan het welzijn van een dier en krijgt steeds meer maatschappelijke aandacht en invulling.

Gemeente en gehouden dieren

Eigenaren van gehouden dieren hebben een verantwoordelijkheid voor het welzijn van hun dier(en). Het houden van dieren door de gemeente komt voort uit onze wettelijke taken voor het verzorgen van gevonden (zwerf)dieren en incidenteel als vrij levende dieren gevangen moeten worden. Denk hierbij aan de werkzaamheden van de Dierenambulance en de Dierenopvang de Mère. Daarnaast houden we ook dieren op onze kinderboerderijen.

Gemeente en vrij levende dieren

Voor vrij levende dieren geldt dat ze minder afhankelijk zijn van de mens. Ze gaan zelf op zoek naar de beste leefomstandigheden waarin ze kunnen bestaan en zich kunnen voortplanten. Voor veel dieren zijn deze omstandigheden te vinden binnen een stad. Dat levert soms problemen op; enerzijds vinden we de nabijheid van de natuur en dieren steeds belangrijker, anderzijds ondervinden we soms last en hinder van dieren. Hier ligt de uitdaging voor de gemeente om de balans te bewaken tussen het welzijn van dieren en de belangen van mensen en hun activiteiten.

Wettelijk kader

Dieren en hun welzijn zijn in meerdere wetten vastgelegd. In deze wetgeving staat beschreven hoe om te gaan met gehouden en vrij levende dieren en wat de wettelijke taken van een gemeente zijn.

Burgerlijk Wetboek

De wettelijke taken van de gemeente bestaan uit de opvangplicht voor gevonden (zwerf-)dieren en het afvoeren van dode gezelschapsdieren. De opvangplicht is terug te vinden in Burgerlijk Wetboek, boek 5. Daarnaast hebben we als gemeenten dezelfde zorgplicht als particulieren en bedrijven voor de dieren die we houden.

Wet Dieren¹

De Wet dieren is de belangrijkste wet met betrekking tot gehouden dieren, zoals gezelschapsdieren en landbouwhuisdieren. In de wet is de erkenning van de intrinsieke waarde van het dier expliciet als uitgangspunt vastgelegd. Deze wet biedt de politie en de landelijke inspectie mogelijkheden om op te treden tegen elke vorm van dierenmishandeling of -verwaarlozing. In de Wet dieren staat ook de wettelijke taak van de gemeente voor het afvoeren van dode dieren uit de openbare ruimte, mits het gezelschapsdieren betreft (Wet dieren art. 3, lid 5). We hebben dit geregeld in het Protocol, dat onderdeel uitmaakt van onze overeenkomst met de DAN.

Wet Natuurbescherming²

Per 1 januari 2017 trad de Wet natuurbescherming in werking. Het is de belangrijkste wet voor de bescherming van in het wild levende dieren en hun leefomgeving. In de Wet natuurbescherming is de bescherming vooral gericht op soorten die vanuit internationale afspraken beschermd moeten worden door Nederland. Wel is er voor de 'overige' soorten een basisbeschermingsregime en geldt voor alle soorten een zorgplicht.

¹ Uit de Nota Aanbevelingen Gemeentelijk Dierenwelzijnsbeleid 2018-2021 van de Dierenbescherming

² Idem

Uitgangspunten beleid

Afwegingskader

Als gemeente Nijmegen volgen we de nationale wetgeving als basis voor ons dierenwelzijnsbeleid. Om het beleid niet onnodig ingewikkeld te maken formuleren we geen aanvullende regels bovenop de nationale wetgeving. We gaan ook niet elke situatie waarin we dieren tegen komen in regels vatten.

Wat betreft gehouden dieren beperken wij ons primair tot de dieren die we zelf houden in kinderboerderijen of vanwege onze wettelijke taken. Als gemeente bemoeien we ons niet direct met eigenaren van huis- en hobbydieren. We hebben daar geen specifieke taak of bevoegdheid in. Eigenaren zijn aan de Wet Dieren gebonden en dat behoeft dus geen lokale regels. Als we dierenleed of vermoeden daarvan tegenkomen nemen we uiteraard onze verantwoordelijkheid. Per geval wordt dan bekeken welke instanties betrokken moeten worden.

We kunnen het nemen van aanvullende maatregelen ten aanzien van dierenwelzijn overwegen als er een zwaarwegende reden is, we als gemeente bevoegdheid hebben en er maatschappelijk draagvlak is. In samenspraak met alle betrokken beleidsterreinen wordt gekeken wat nodig is en wat de beste manier is om te handelen en tot het beste resultaat te komen. Daarbij stimuleren we dat inwoners, bedrijven en andere organisaties hier ook aan bijdragen en hun verantwoordelijkheid nemen. Tegelijkertijd geldt ook: als er geen noodzaak, gemeentelijke bevoegdheid en/of maatschappelijk draagvlak is nemen we geen maatregelen.

Uitgangspunten

We handelen als gemeente zo diervriendelijk mogelijk. Bij het nemen van maatregelen, het ontwikkelen van nieuwe bebouwing en het beheer van de openbare ruimte wordt gekeken naar de belangen van het dier. We verwachten deze opvatting ook van onze partners in de stad. Denk daarbij aan projectontwikkelaars en de DAR.

We koesteren de aanwezigheid van dieren in onze gemeente. In veel van wat we doen houden we dieren en hun welzijn goed voor ogen en handelen we daarnaar, ook als dit niet expliciet is vastgelegd in beleid of wetgeving. De aanwezigheid en gezondheid van dieren in onze openbare ruimte wordt beschermd en waar nodig bevorderd (uitgezonderd plaagdieren en invasieve soorten). We doen dit onder meer door rekening te houden met dieren in ons maaibeeld, goed beheer van oppervlaktewater, aandacht voor beschermde soorten en ecologische beheerplannen.

In de openbare ruimte hebben we ook te maken met dieren bij het ontwikkelen, bouwen en/of grootschalig renoveren van woningen en andere gebouwen. Het uitgangspunt hierbij is het natuur-inclusief werken. Deze manier van werken bestaat uit tal van maatregelen om natuur en dieren te integreren in bouw- en renovatieprojecten. We streven naar voldoende groen en water in de openbare ruimte en tuinen. Ook worden mitigerende maatregelen

genomen om negatieve gevolgen van ons handelen voor dieren te beperken. Als we bouwen, renoveren of slopen wordt onderzoek gedaan naar de aanwezigheid en mogelijke gevolgen voor dieren. Om dit goed te kunnen doen is er onder meer een soorten-managementplan in Nijmegen-Noord en zijn een toolbox voor natuur-inclusief bouwen en een biodiversiteitsplan voorbereid. Het doel is behoud en bevordering van soortendiversiteit.

We zien dierenwelzijn als een groot goed. Wanneer het noodzakelijk is krijgen volksgezondheid en (openbare) veiligheid voorrang boven dierenwelzijn. Ook in dergelijke situaties zal zo diervriendelijk mogelijk gehandeld worden, zo werken we bij ratten-beheersing gifvrij. Waar nodig roepen we de hulp van experts in.

Samenvattend concluderen we dat dierenwelzijn bij de gemeente Nijmegen hoog in het vaandel staat. We doen wat nodig is en kijken daarnaast naar mogelijkheden dierenwelzijn verder te beschermen en te bevorderen. We werken voor concrete onderwerpen op de uitvoeringsagenda samen met partners en inwoners in de stad.